

ANDREJ RASPOR je dr. družbenih ved – upravljalnih ved, uni. dipl. org. dela. Ima več kot 30 let delovnih izkušenj na vodilnih mestih: vodja splošnih poslov in komisije za nadzor stroškov, direktor razvoja kadrov in za strateške projekte, podjetnik, ustanovitelj več start-upov, poslovni svetovalec. Mnenja je, da je treba akademsko delo stalno preizkušati na terenu. Avtor več znanstvenih, strokovnih monografij in uporabnih priročnikov.

Povzetek: Slovensko igralništvo beleži vztrajno padanje prihodkov. Tudi število zaposlenih se je z leti zelo zmanjšalo. V prispevku avtor predstavlja raziskavo, ki je bila opravljena med slovenskimi igralniškimi podjetji. Glavna ugotovitev, da predstavljajo največjo oviro obdavčitve in zakonodaja.

Ključne besede: igralništvo, poslovanje, davki.

KAKO KONCESIONARJI OCENJUJEJO STANJE SLOVENSKEGA IGRALNIŠTVA V LETU 2018

Uvod v kako koncesionarji ocenjujejo stanje slovenskega igralništva v letu 2018

Poleg kvantitativnih raziskav je dobro opraviti tudi kvalitativne. Temu je namenjeno to poglavje. Izvedli smo namreč raziskavo med slovenskimi podjetji, ki se ukvarjajo z igrami na srečo in jih povprašali o njihovem poslovanju ter težavah, s katerimi se soočajo in kaj bi si želeli, da se bi spremenilo v prihodnje. Slovensko igralništvo ni v dobri kondiciji, še posebej, če ga primerjamo s stanjem pred letom 2000. Potem ko sta Casino Maribor in Ljubljana že končala v stečaju, Casino Portorož v prisilni poravnavi, je tudi Casino Bled neko obdobje bil plačilno nesposoben. Izgubo je beležil določena leta tudi Hit. Z vse več težavami se soočajo tudi številni manjši igralni saloni. Podjetja so odpuščala kadre¹. Za padec prihodkov domači igralničarji krivijo zlasti neugodne razmere na italijanskem trgu. Med razlogi za slabše poslovanje pa je v več letnih poročilih mogoče še vedno zaslediti protikadilsko zakonodajo, na katero se nekateri tudi po vseh teh letih od uvedbe 2007 očitno še niso prilagodili. Tudi prelaganje krivde na slabe razmere v Italiji le stežka zdrži resno presojo. Iztržek od iger na srečo v naši zahodni sosedbi dosegata vsako leto rekorde. Tudi spremenjen zakon, ki je omogočil samo prepoved vstopa v igralnice za največ tri leta, za zdaj ni imel večjih posledic za poslovanje slovenskih igralniških družb. Možnost samo prepovedi je namreč po nekaterih podatkih leta 2011 izkoristilo le okoli 1.200 državljanov. Slovenske igralniške družbe so v zadnjih 15 letih bistveno premalo vlagale v razvoj in pridobivanje novih igralcev. Čeprav imamo v Sloveniji sorazmerno strogo igralniško zakonodajo, imamo v številnih pogledih še vedno konkurenčno prednost pred sosednjimi državami. Okno, v katerem bi lahko na Primorskem oblikovali mednarodno prepoznavno igralniško destinacijo, pa se vse hitreje zapira. Trenutno se slovenske igralnice pretežno bojujejo za iste goste, kar dolgoročno ne bo vzdržno. Če bodo želele pomembneje okrepiti svoje poslovanje, se bodo morale namreč povezati in na mednarodnih trgih nastopiti s skupno marketinško akcijo, ki bi v državo privabila nove igralce, ocenjuje eden od igralničarjevⁱⁱ.

Drugi problem pri razvoju igralniške dejavnosti v Sloveniji je prav država. Zakonodaja je potrebna noveliranja. Potrebno je urediti status novih naprav in e-igralništva, ki se je pojavilo po tem, ko je bila v Sloveniji sprejeta zakonodaja.

Raziskava v slovenskih podjetjih, ki delujejo na področju igralništva

Metodologija

V okviru raziskave smo med slovenskimi podjetji, ki delujejo na področju igralništva, izvedli spletno anketo v obdobju med 15. marcem in 15. junijem 2018. Da bi povečali odzivnost, saj je bila ta v prvi fazi zelo slaba, smo spletno anketo v istem obdobju dopolnili s telefonskim anketiranjem, ki so ga izvajali študenti FUDŠ.

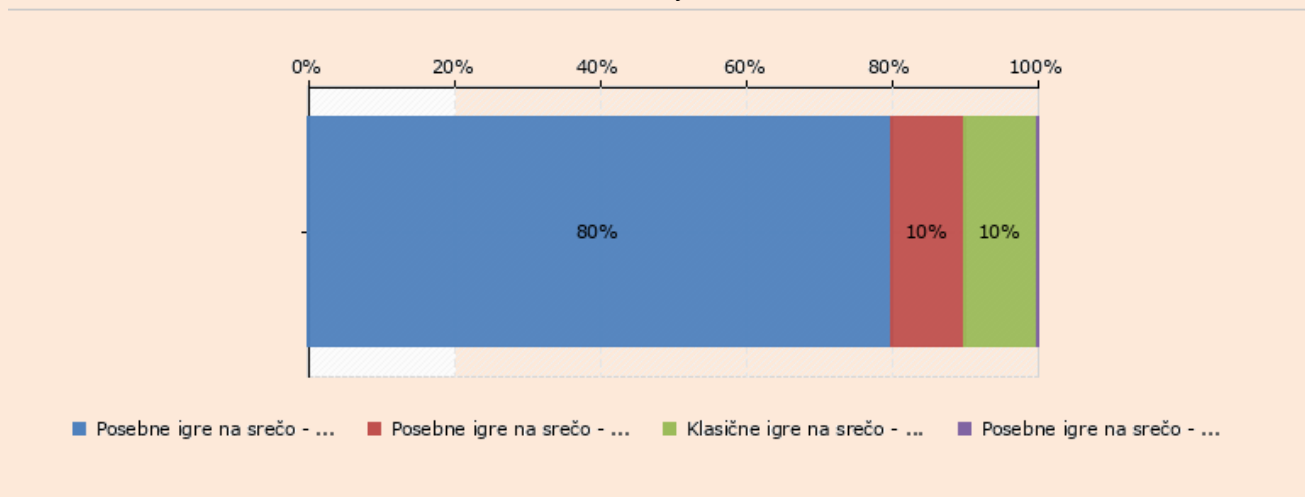
Podatke za potrebe naše raziskave smo zbirali s pomočjo enotnega anketnega vprašalnika. Spletni vprašalnik je bil postavljen v spletni aplikaciji 1ka, klasičen pa v wordu. Vprašalnik je vseboval 10 vprašanj. Vključeval je demografske podatke (dejavnost, število zaposlenih in kdo je vprašalnik izpolnjeval) in vprašanja, ki se nanašajo na predmet raziskave. Anketiranci so imeli možnost podati tudi odprte opisne odgovore. Ti odgovori bodo zelo koristili pri kreiranju bodočih tovrstnih raziskav.

Obravnavana populacija

V raziskavo smo vključili slovenska podjetja, ki delujejo na področju igralništva. Podatke o koncesiji smo dobili na spletni strani FURS. Podatke o podjetju pa iz baze Bizzi, za katere smo lahko pridobili elektronske naslove. Za velike delodajalce smo kontakte iskali posebej. Na dan 1. 3. 2018 je bilo 30 takih podjetij. Na raziskavo se vsa niso odzvala, tako da je raziskovalni vzorec zajel 22 podjetij oz. 73 %.

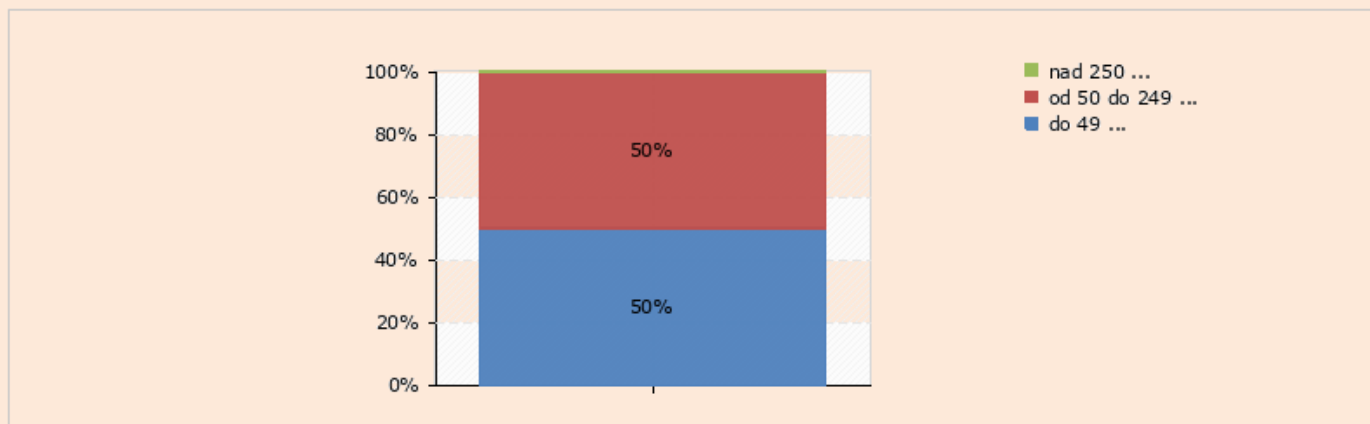
V tabeli (Slika 1: Dejavnost) je predstavljena distribucija podjetij glede to ali gre za klasične ali posebne igre na srečo. Tako je 90 % takih, ki izvajajo posebne igre na srečo. Od tega 80 % takih, ki imajo enega ali več igralnih salonov. Odgovorila sta tudi predstavnika ponudnikov klasičnih iger na srečo.

Slika 1: Dejavnost

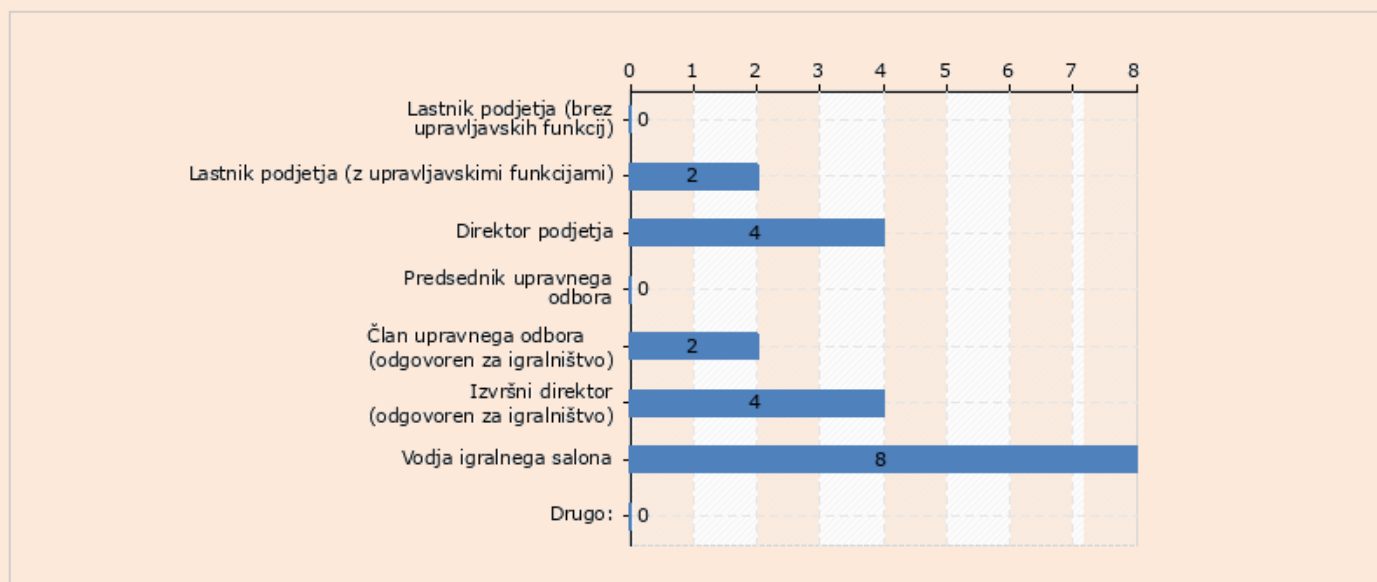

Za anketirance, ki so podali odgovore o številu zaposlenih (Slika 2: Število zaposlenih), velja, da jih 50 % spada v kategorijo do 49 zaposlenih, ostala polovica pa ima več kot 50 zaposlenih.

Slika 2: Število zaposlenih

Izmed oseb, ki so podajale odgovore (Slika 3: Funkcija v lastništvu ali znotraj podjetja) je bilo 40 % (ali 8 oseb) vodij igralnega salona, po 20 % (ali 4 osebe) sta bila direktor ali izvršni direktor, 10 % (ali 2 odgovora) pa lastnik ali član upravnega odbora. Iz tega lahko zaključimo, da so nam dajali odgovore dokaj kompetentni posamezniki, ki so seznanjeni s stanjem v slovenskem igralništvu, kar daje odgovorom visoko zanesljivost.

Rezultati

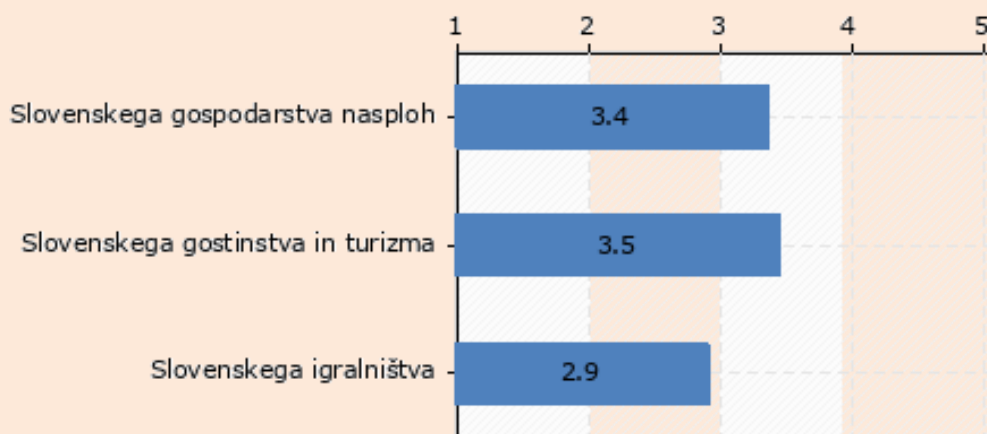
Z raziskavo smo najprej želeli ugotoviti (Tabela 4: Trenutno stanje; Graf 1: Trenutno stanje), kako ocenjujejo trenutno stanje v poslovanju.

Tako anketiranci ocenjujejo stanje Slovenskega gospodarstva nasploh dokaj dobro, saj je povprečje na lestvici od 1 do 5–3,4. Trditev ni dobila sicer nobenega odgovora »Zelo dobro«, ni pa dobila tudi nobenega odgovora »Zelo slabo«.

Bolje ocenjujejo anketiranci stanje Slovenskega gostinstva in turizma (Slika 4: Trenutno stanje), saj je povprečje na lestvici od 1 do 5–3,5. Največ odgovorov je pri trditvi »Dobro« je trditev »Zelo dobro«, kot tudi trditev »Zelo slabo«, ki je dobila dva odgovora.

Drugače pa ocenjujejo stanje Slovenskega igralništva. Trditev »Dobro« je dobila 0 odgovorov, ostale so »Slabo« ali »Zelo slabo«. Trditev »Zelo dobro« ni dobila nobenega odgovora.

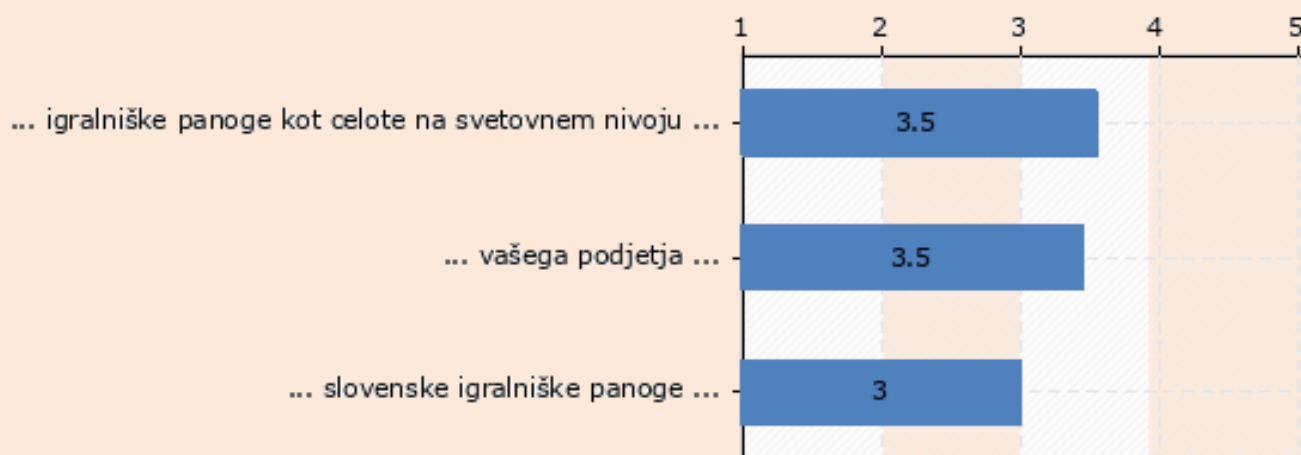
Slika 4: Trenutno stanje

Zaključimo lahko, da pristojne osebe iz slovenske igralniške industrije na splošno niso zadovoljne s stanjem. Kje se skriva razlog njihovega nezadovoljstva, nam bodo pokazale ugotovitve v nadaljevanju.

Gibanje poslovnih rezultatov (Tabela 5: Gibanje poslovnih rezultatov; Slika 5: Gibanje poslovnih rezultatov) smo ugotavljali z vprašanjem: »Ali lahko na lestvici od 1 do 5 ocenite, ali so se poslovni rezultati v zadnjih 5 letih poslabšali ali izboljšali?«

Slika 5: Gibanje poslovnih rezultatov

Mnenja so, da njihovega podjetja in svetovne igralniške panoge dokaj stabilni (ocena 3,5). 73 % jih ocenjuje, da so se v zadnjih letih rezultati podjetja izboljšali. Na svetovnem nivoju je takih, ki menijo, da so se izboljšali 45 %. Niso pa toliko optimistični glede ocene poslovanja slovenskega igralništva (ocena 3,0). 36 % je namreč takih, ki pravijo, da so se rezultati poslabšali. To se dokaj ujema s samo oceno, saj je tudi pri oceni poslovanja 27 % anketirancev navedlo tako stališče. To njihovo mnenje tudi potrjuje dejstvo, da vse skoraj vsako leto v Sloveniji ali zapre ali pa proda kakšen igralni salon. Preživetje je namreč v veliki meri odvisno od koncentracije.

Še boljši vpogled v poslovanje nam dajo problematični dejavniki poslovanja (Slika 6: Problematični dejavniki poslovanja; Graf 3: Problematični dejavniki poslovanja). Ugotavljali smo jih z vprašanjem: »Ali lahko na lestvici od 1 do 5 ocenite, kako problematični so za delovanje in rast vašega podjetja spodaj naštetih dejavniki«.

Slika 6: Problematični dejavniki poslovanja

Kot najbolj problematično izpostavljajo davke (ocena 4,6 in kar 72 % jih ocenjuje to kot »veliko oviro«); koncesijsko dajatev (ocena 4,5 in kar 72 % jih ocenjuje to kot »veliko oviro«) ter zakonsko in drugo regulativo /ocena 4,5 in kar 63 % jih ocenjuje to kot »veliko oviro«. Prav tako niso zadovoljni z aktualnimi političnimi razmerami (4,2) in občutijo pomanjkanje ustrezno izobraženega igralniškega kadra (4,1). Zmerno nezadovoljstvo kažejo do nakupa ali najema poslovnih prostorov in širjenja na nove lokacija (4,0) ter dostopa do novejšje igralniške tehnologije (3,6). Presenetljivo ne čutijo večjega nezadovoljstva s omejitvijo kajenja (ocena 3,0 in 18 % jih ocenjuje to kot »veliko oviro«).

Ugotavljali smo jih z vprašanjem: V zadnjem sklopu nas je zanimalo (Slika 7: Spremembe igralniške ureditve). Ugotavljali smo jih z vprašanjem: »Ali lahko na lestvici od 1 do 5 ocenite, ali bi spodaj naštetih dejavniki morali biti deležni spremembe«.

Tako kot so v prejšnjem sklopu trditev izpostavili, da je obdavčitev previsoka, so tu mnenja, da bi morali obdavčitev urediti, da bi bila konkurenčna (ocena 4,8 in kar 73 % se popolnoma strinja s to trditvijo). Nadalje bi morali novelirati igralniško zakonsko in drugo regulativo (ocena 4,5 in kar 73 % se popolnoma strinja s to trditvijo). V regulativi bi morali upoštevati vse sodobne rešitve e-igralništva (ocena 4,1 in kar 45 % se popolnoma strinja s to trditvijo). Tudi bodoča usmerjenost mora biti čezmejna (ocena 3,9 in kar 45 % se popolnoma strinja s to trditvijo). Nekoliko manj so si enotni glede dostopa slovenskih državljanov do iger na srečo (ocena 2,6 in nihče se popolnoma strinja s to trditvijo) in do ukinitve prepovedi kajenja v zaprtih prostorih (ocena 2,5 in le 18 % se popolnoma strinja s to trditvijo).

Slika 7: Spremembe igralniške ureditve

Zaključek

Iz raziskave je razvidno, da slovenska igralniška podjetja delujejo v okolju, ki ni naklonjeno temu, da bi se dejavnost razvijala. Vsekakor to ni spodbudno. Slab signal je tudi ukinitve UNPIS-a v letu 2012. Urad je namreč v preteklosti odigral pomembno vlogo pri nadzoru nad izvajanjem iger na srečo.

Tako kot največji problem vidijo obdavčitev in neživljenjskost regulative. To v celoti drži, saj je obdavčitev primerjalno gledano glede na sosednje država dokaj visoka. Glede na izvozno usmerjenost slovenske ponudbe bi morali stremeti k bolj življenjski obdavčitvi.

Nadalje navajajo, da nimajo dovolj usposobljenega kadra. V Sloveniji nobene šole, ki bi se na ravni srednje šole specializirano ukvarjala z igralniškim kadrom. Tako se zaposlujejo v igralništvu kadri vseh smeri. Posledično so premalo strokovno usposobljeni. Na samih podjetjih je, da jih kasneje usposobijo. V nekaterih so v preteklosti imeli igralniške šole, ki pa so jih po krizi v letu 2007 zaradi racionalizacije poslovanja ukiniteli.

Tudi na Združenju igralništva Slovenije vidijo, da »nekoč cvetoča igralniška dejavnost« samo še hira. Igralniške gospodarske družbe si vztrajno prizadevajo sodelovati in pomagati pri pripravi nove sodobne igralniške zakonodaje, ki bo slovensko igralništvo spet postavila ob bok avstrijskemu, italijanskemu in hrvaškemu v hudem boju za goste na globalnem igralniškem trgu. Toda pristojne službe pripravljajo novi zakon o igrah na srečo brez sodelovanja s stroko in tudi brez upoštevanja Strategije razvoja iger na srečo. Zakon, ki je v postopkih usklajevanja, bo situacijo še poslabšal. Dejstvo je, da je igralništvo pomembna turistična in izvozna gospodarska dejavnost. Še leta 2008 je zaposlovala 3.000 delavcev, vendar so jih v letih morali tretjino (1.000) odpustiti zaradi vse manj konkurenčnih pogojev poslovanja. Igralništvo je nekoč predstavljalo skoraj četrtno turističnega izvoza. Združenje igralništva Slovenije, v katerem so predstavniki velikih igralnic in igralnih salonov, verjame, da ima Slovenija možnosti in priložnost razvijati konkurenčno igralništvo. Dober zakon o igrah na srečo bo spodbudil nov razvoj igralništva, hkrati pa zagotovil nova delovna mesta z najvišjo dodano vrednostjo že v naslednjem srednjeročnem obdobjuⁱⁱⁱ.

Zgoraj opisano stanja kot tudi prilikovanja so legitimna. Menim, da brez ustreznih zakonskih sprememb niso realna. Dejstvo je, da se igralniška industrija spreminja, kot še nikoli doslej. V kolikor bo slovensko igralništvo hotelo ostati v korak s časom, se bo moralo hitro prilagoditi.

Viri, literatura in opombe

ⁱ Polanič, M. (2012). *Slovenske igralnice izgubljajo posel in tonejo v izgubo*. Pridobljeno s spletne strani <https://www.dnevnik.si/1042556781>.

ⁱⁱ Polanič, M. (2012). *Slovenske igralnice izgubljajo posel in tonejo v izgubo*. Pridobljeno s spletne strani <https://www.dnevnik.si/1042556781>.

ⁱⁱⁱ Repinc, T. (2014). *Združenje igralništva Slovenije vidi perspektivo: 1000 novih delovnih mest v igralniški dejavnosti*. Pridobljeno s spletne strani <https://www.gzs.si/mediji/Novice/ArticleId/38408/zdruzenje-igralnistva-slovenije-vidi-perspektivo--1000-novih-delovnih-mest-v-igralniski-dejavnosti>.

